

Vinstintresset som samhällsintresse? Vinst, valfrihet och innovation i välfärden

Niklas Elert, Handels Forskningsinstitut (HFI)

Magnus Henrekson, Institutet för Näringslivsforskning (IFN)

Sammanfattning

Frågeställning: Hur kan skolan (valfrihetsmodell) och äldreboendemarknaderna (entreprenadmodell) bli mer **innovativa**?

Huvudslutsats: Valfriheten och vinstintresset har viktiga roller att spela för innovationskraften i välfärden.

För att de ska kunna göra det måste **regelverken** vara de rätta och åtgärda de **informationsproblem** som präglar produktionen av sådana tjänster.

Utmaningar

Icke-kontrakterbar kvalitet

Trovärdighetsvara

-> **Informationsasymmetri**

Shleifer (1998): **Privat ägande att föredra** om:

- 1) **Innovation** viktigt
- 2) Det finns **valfrihet**
- 3) Utförare måste ta hänsyn till sitt **rykte**

Men: Dessa **villkor är inte skrivna i sten.**

Varför och hur?

Innovation är det enda som kan öka värdet på satsade medel, kräver:

1) Entreprenörskap

2) Regelverk som leder rätt, **fyra verktyg** (Le Grand 2009):

- Tillit
- Kontroll
- Röst
- Valfrihet

Skolan

Skolans informationsproblem gör det svårt att konkurrera i termer av kunskap. Två huvudorsaker:

1) **Betygssystemets konstruktion** gör att betyg inte är tillförlitliga mått på kunskap.

2) **Kunskapssynen** (institutionaliserad i bl.a. läro- och kursplaner) berövar lärare mandat att förmedla rätt slags kunskap.

Skolan

Reformer som förbättrar kunskapssynen och betygssystemet skulle kraftigt minska informationsproblemet.

Bättre beslutsunderlag i form av information och brukarrecensioner skulle mildra problemet än mer.

Upphandlingar vid omfattande misslyckanden.

-> **Sunda incitament** för kunskapsfrämjande innovation i valfrihetssystemet

Äldreomsorgen

Informationsproblemet handlar om att kvalitet är svår ”att sätta fingret på” och därmed svår att skriva ner i ett upphandlingsavtal.

Att upphandlare inte får ta hänsyn till **track record** också problematiskt.

Svårt för utförare att veta i vilka dimensioner de ska förbättras och innovera.

Äldreomsorgen

Reformer som ger entreprenadmodellen en reell **valfrihetskomponent** skulle kraftigt minska informationsproblemet. För att så ska ske i praktiken måste den beviljade äldreomsorgspengen vara **nationell**.

Utförarna måste då konkurrera med varandra i fråga om **de kvalitetsdimensioner brukarna värderar mest**.

Transparenta informations- och ratingsystem kan göra både upphandlingar och brukarval mer informerade.

Sammanfattningsvis

Om informationsproblemen minskar förbättras skolans och äldreomsorgens förutsättningar för innovation.

Över tid kan effekten bli i högsta grad betydelsefull (**ränta på ränta**).

Med rätt institutionella förutsättningar kan kvasimarknader bli ”**den tidvattensflod som höjer alla båtar**” (Hoxby 2003).

